

Erdőállomány-gazdálkodás 2019

„A hazai erdőállapot változásának, illetve az erdőgazdálkodás teljesítményének vizsgálata és értékelése elengedhetetlenül szükséges a közvélemény tájékoztatásához, az igazgatás állásfoglalásaihoz, a jogalkotáshoz, az aktuális erdészeti politika és stratégia kimunkálásához, valamint a miniszteri hatáskörben meghatározott erdőgazdálkodási, erdővédelmi, erdőfenntartási feladatok felelősségteljes ellátásához.”

Évtizedeken keresztül ezzel, vagy hasonló tartalmú bevezetéssel kezdődtek az éves országos erdőgazdálkodási „mérlegek”, az erdőállomány-gazdálkodási beszámoló, melyek az erdészeti hatóság/ok évi beszámoló jelentéseire (a 10 illetékességi területre elkészített, helyi viszonyokat és gazdálkodást is értékelő felügyelőségi mérlegek), az Országos Erdőállomány Adattár és az OMMI (erdészeti szaporítóanyag felügyelet) adataira épültek, későbbiekben az erdőleltár és erdővédelmi mérő-megfigyelő rendszer adataival kiegészülve.

A helyi (erdőfelügyelőségi) mérlegbeszámoló – az országos beszámolóba építésükön túl – felhasználásra kerültek a térség erdőtervezése során, indoklásul szolgáltak a napi engedélyezési és korlátozási gyakorlathoz, és nem utolsósorban visszamutatva, objektív tükörként a nagyobb erdőgazdálkodóknak, a direkt szabályozás eszközei voltak. A nagyobb gazdálkodók, illetve szektorok szakszerű gazdálkodásának értékelésén túl, a térség tartamos gazdálkodását, erdőhasználati és

erdőfelújítási egyensúlyát is vizsgálták, elemezték.

Az elmúlt tizenöt évben szinte folyamatosan átszervezett, jelenleg tíz megyei kormányhivatalnál működő erdészeti hatósági osztály – az egyedi ügyektől túlterhelve – képtelen a részletes értékelési feladatok ellátására. A szűkülő kapacitások mellett – az elemzéseket megalapozó Adattár aktuális

állapotban tartása is – hatalmas kihívás az igazgatás számára.

A megváltozott hazai és EU-s jogszabályi környezet, és a nemzetközi statisztikai elvárások, valamint a módszereiben és tartalmában is korszerűsített adatgyűjtés e területen is radikális változtatásokat eredményeztek. 2009 után a hagyományos formában sem helyi, sem országos mérlegbeszámoló nem készült.

A „mérlegek kora” lejárt, de célja és értelme a fenntartható erdőgazdálkodás kritérium és indikátor rendszerében újragondolva átértékelődött, megerősödött. Az egyik legjelentősebb természeti erőforrásunk, az erdő válto-

1. táblázat. 2018 és 2019 évekre vonatkozó összefoglaló adatsorok

KATEGÓRIA	MÉRTÉKEGYSÉG	2018	2019
Nyilvántartott terület	ezer ha	2055,2	2054,3
Ebből állami	ezer ha	1154,6	1155,1
Közösségi	ezer ha	21	20,1
Magán	ezer ha	843,8	842,9
Vegyes	ezer ha	35,9	36,2
Erdőrészetek területe	ezer ha	1939,2	1938,5
Egyéb részetek területe	ezer ha	116,1	115,7
Szabad rendelkezésű erdők területe	ezer ha	13,6	13,1
Élőfakészlet	millió br. m ³	389,7	393,6
Folyónövedék	millió br. m ³	13	13
Fakitermelés	millió br. m ³	7,8	7,3
Ebből véghasználat	millió br. m ³	5,4	5,1
Erdőtelepítés (első kivétel)	ezer ha	1,3	1,6
Erdőfelújítás megkezdése tarvágást követően	ezer ha	14	14,7
Erdőfelújítás megkezdése fokozatos felújítógátas esetén	ezer ha	4,4	3,8
Tárgyévben keletkező erdőfelújítási kötelezettség	ezer ha	22	20,4
Tárgyévben befejezett erdőfelújítás	ezer ha	26,1	23,1

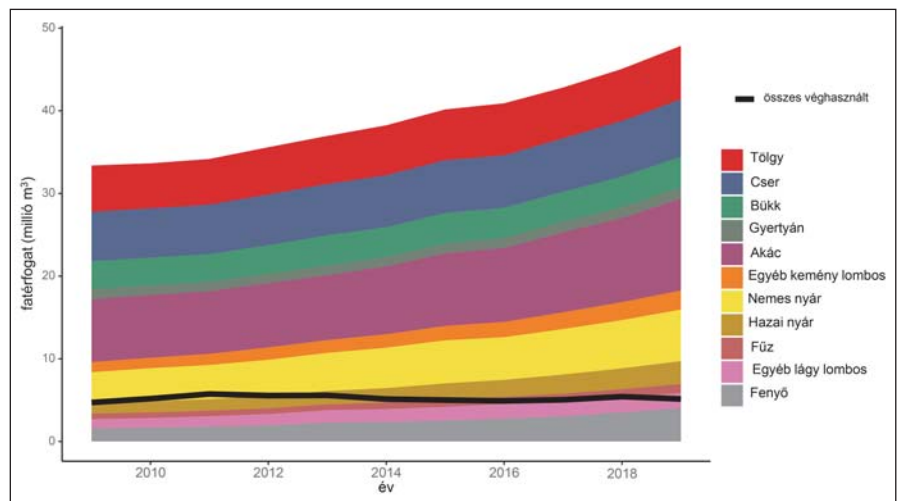
zásait féltő figyelemmel követjük és vizsgáljuk. A bevezető, idézőjelben álló gondolat továbbra is igaz és fenn áll, nemcsak a felelős miniszter, hanem nemzeteken túlmutatóan az Európai Unió és a Föld emberiségének kiszélesített felelősségében.

Az Agrárminisztériumban, illetve jogelődjei által 60 év óta gyűjtött és megőrzött „Mérlegbeszámolók” értékes információkat, kritikai véleményeket is tartalmazó lenyomatait erdőgazdálkodásunknak, erdeink állapotváltozásának és az erdészeti igazgatás működésének.

Az „Agrárpalota” (Agrárminisztérium Kossuth téri épülete) felújítása és kiürítése folytán a több száz kötet kényszer-tárolásra Vácra került, az archív erdőterv-tár szomorú szomszédságába (ideálisnak nem mondható körülmények közé).

A pillanatnyilag szintén átmeneti elhelyezésben működő erdészeti főhatóságként, az Erdőkért Felelős Államtitkárság segítségével is reménykedve,

azon munkálkodunk, hogy a mérlegek megnyugtató megőrzésükről, digitalizálásukról, vagy – a kutathatóság fenn-

1. ábra. Fafajcsoportonkénti fatérfogat

tartása mellett – levéltári elhelyezésükről gondoskodjunk.

Megváltozott formában és változó csoportosításban – de a mérlegekben

is vizsgált „klasszikus” adatokat megtartva, idősorait folytatva, a nemzetközi adatszolgáltatásnak megfelelő statisztikák tömegét állítjuk elő évente, melyek elektronikus felületen történő hozzáférését is biztosítjuk.

Mint arról az *Erdészeti Lapok* beszámolt, a 2019-es adatokból két kis kiadványt készítettünk, melyeket a következő évek adatainak felhasználásával, 2020 után is, azonos formában és tartalommal kívánunk megjeleníteni, amellet, hogy mind a két kiadvány és minden részletes, közérdekű adat, statisztika a Nemzeti Földügyi Központ honlapján elérhető.

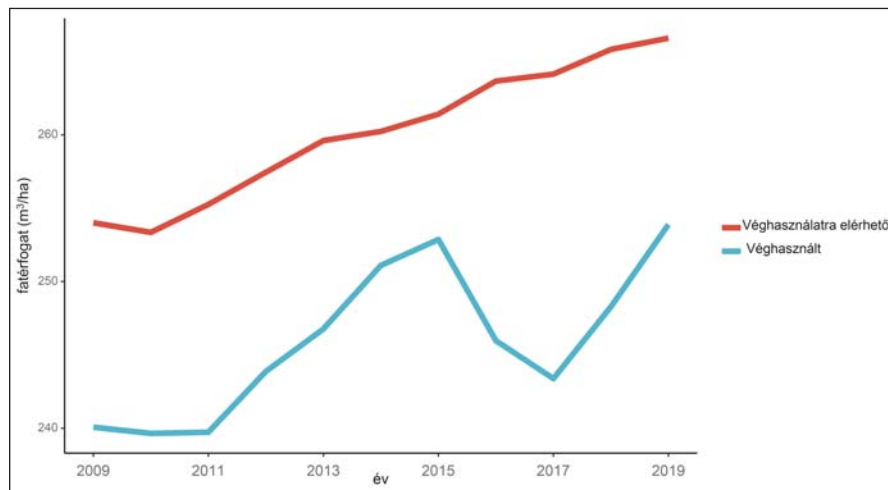
Kicsit megkésve, de közel fél évvel még megelőzve a 2020-as adatok előállítását és megjelenését, a hajdani mérlegekre emlékezve álljon itt né-

hány adat és következtetés a 2019-es év erdőgazdálkodásáról.

Összefoglaló értékelésként elmondható, hogy a két év összehasonlításában nagymértékű változások nem jellemzőek, aggodalomra okot adó, azonnali radikális intézkedést igénylő változásokról nem beszélhetünk, de hosszabb távú összehasonlításban a „volt már jobb évünk” kifejezéssel lehet jellemezni 2019-es év erdőgazdálkodását, erdőállapot-változását.

Az előző években erőteljesen csökkenő erdőtelepítések kismértékű növekedése sem kompenzálta az erdőtervezett erdőterület (a szabályozott erdő) minimális csökkenését. 2016 óta évente néhány száz hektárral, 2019-ben 955 hektárral csökkent az erdőgazdálkodás céljait szolgáló terület. A csökkenés az állami tulajdonban álló területek csekély növekedése mellett, a 2017. évi jogszabály-módosítások következtében (de a vártnál kisebb mértékben), a kö-

2. ábra. Véghasználatra elérhető és véghasznált fatérfogat változása az elmúlt 10 évben

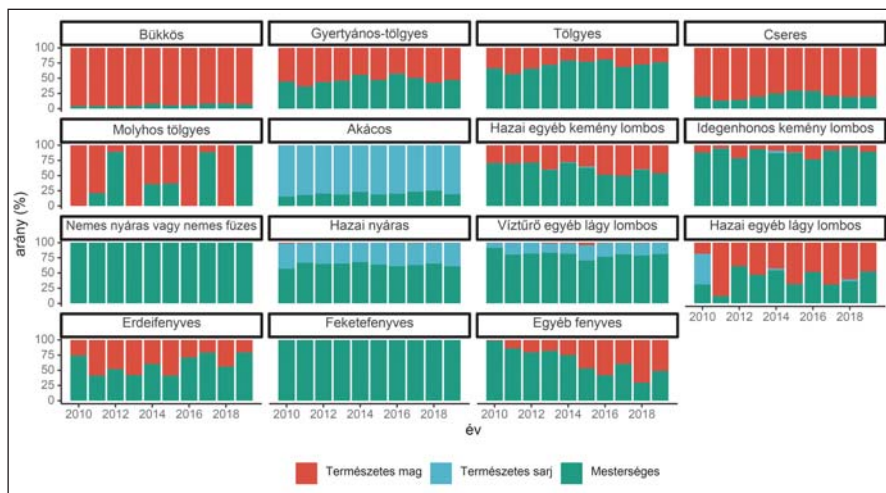
zösségi és magánerdőben mutatható ki. Ugyanakkor az erdőszűltség néhány tízed százalékos növekedése azt jelzi, hogy a nyilvántartásban szereplő szabad rendelkezésű erdőkkel is számolva nem csökkent hazánk erdőborított-sága.

Szinte a legfontosabb – szénmegkötést is jellemző – mutatónk, az élőfakészlet, évtizedek óta – és ebben az évben is – folyamatosan növekszik. A fakitermelések mind érintett területben, mind köbméterben kismértékben csökkentek, jóval a lehetőségek alatt alakultak.

A véghasználatra elérhető (vágás-érettségi kort elérő, illetve azt meghaladó) erdők területe és élőfakészlete növekszik mind nagyobb kitermelhető „tartalékokat” képezve erdeinkben (1. ábra).

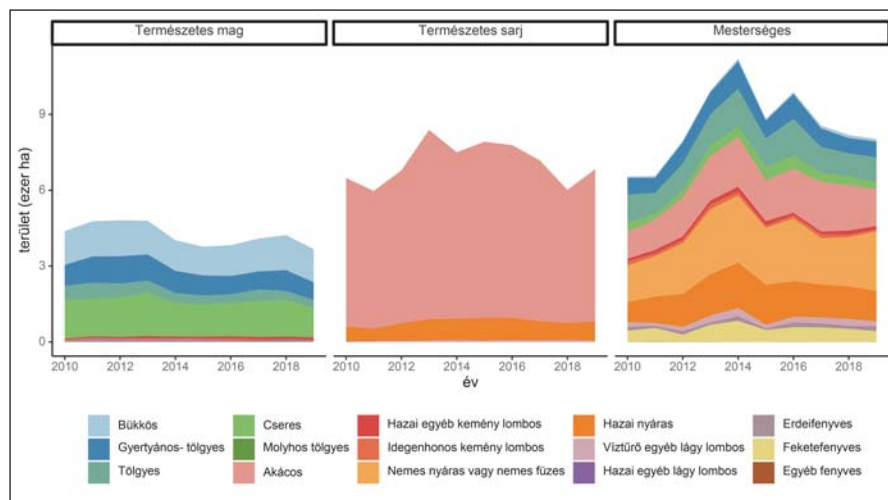
A kitermelés és tartalékolás erdeink átlagos fakészletének összehasonlításából az is következtethető, hogy valószínűleg nem a „selejtjét” hagyták az erdőgazdálkodók megőregedni (2. ábra).

A mérleg másik oldalát jellemző értékek változása nem ennyire jó irányú. A belépő felújítási kötelezettségek csökkenése mellett tartó-

4. ábra. Területarány célállománytípus csoportonként

san 160 000 hektár fölött van az összes felújítás alatt álló terület, és ezen belül növekszik az üres terület.

3. ábra. Területváltozás célállománytípus csoportonként

A belépő kötelezettség és az üres terület együtt meghaladja a 40 000 hektárt, amely hosszabb távú összehasonlításban is igen magas. Különösen a 23 000 hektár éves befejezési teljesítés mellett. Felszámolása, illetve csökkentése nagy kihívás mind a szabályozás, mind a gazdálkodás oldaláról vizsgálva (különösen csökkenő – finanszírozást megalapozó – fakitermelések mellett).

Az erdőfelújítások teljesítményét jellemző további változások: növekszik a felújítási átfutási idő, arányaiban jelentősen növekedett a befejezések elhúzódnása (hátralék), továbbá csökken a tárgyévben befejezettként átadott területek mértéke is.

Hangsúlyozom, hogy ettől még gazdálkodásunk szabályozott és elfogadható keretek között zajlik, de lokálisan és hosszabb távon igényelhet beavatkozást.

Meggyőződésem, hogy az erdőfelújítások értékeinek változtatásában akkor tudunk eredményt elérni (a nagyvadlétszám radikális csökkentését is feltételezve), ha erdőgazdálkodásunk módszereiben nagyléptékű változásokat tudunk felmutatni.

Nem véletlenül került bele az *Erdővagyon és erdőgazdálkodás 2019-ben* című kiadványunkba a 3. és 4. ábrarészlet.

Az üzemmódok, fahasználati, illetve felújítási módok, módszerek alkalmazásának újragondolásával, célszerű és lehetséges megváltoztatásával és új erdők létrehozásával van esélye a magyar erdőgazdálkodásnak erdőállapotunk javítására, erdőszűltségünk növelésére, az európai erdőstratégia megvalósítására.

Wisnovszky Károly
Nemzeti Földügyi Központ